

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Imaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 50, za štiri leta Din 150, za pol leta Din 30; za inozemstvo Din 70 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Delavskega zbornice, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Čigava dolžnost?

Velikokrat čujemo očitke, da smo premalo realni. Naš pokret nima prijateljev med našo duhovsko in svetno inteligenco, ker smo premalo jasni. Zlasti pa vidijo nekateri to napako, da smo si z marksisti včasih že kar eni; še več, da nam oni dajejo celo smernice.

Zopet pravijo, da ne more iti za nami kmetiško delavstvo. Prvič nas ne razume, drugič se mi premalo pečemo s kmetiškim vprašanji, zlasti pa premalo vpoštevamo razmere na kmetih. Eni tako, drugi drugače. Pa niti to niti ono ne opravičuje, da bi stali ob strani, če je naš pokret potreben. Da je potreben, dokazujejo razmere, v katerih smo in v katere jadrano s polno paro. Sedanje stanje pa dokazuje nekaj drugega. Mogoče je samo dvoje: Ali smo tako otopeli in smo se duševno tako polenili, zlasti kar tiče inteligence, da išče izgovorov, da bi se opravičevala. Možno je pa tudi to, da vlada v glavnih družabnih in gospodarskih vprašanjih pri nas katoličanih ravno ob času, ko je potrebna hitra odločitev in odločna akcija, nejasnost, in sicer tolika nejasnost, da bomo v tej temi sami utonili. Menim, da ravno radi tega ne moremo kljub nad tridesetletnemu izrazitemu katoliškemu delovanju, na katerega se ob vsaki priliki sklicujemo s tolikim ponosom, temeljito zajeti niti enega problema.

Delavsko vprašanje čaka že od konca vojne sem na rešitev. Namreč takole. Reči bi morali: To je prav in to ni prav. S tem bi bile podane smernice. Pa to še ni dovolj. Biti bi morali

tako močni, da ne bi od tako jasno spoznanih smernic krenili pod nobenim pogojem. Le na ta način bi napravili sklad med teorijo in prakso. Kar se tiče nas, se trudimo po svojih močeh, da bi šli po tej poti.

Kmetško vprašanje je v gotovem oziru še manj obdelano, kakor delavsko vprašanje. To, kar ustvarjamo sedaj, ne moremo označiti kot kakšno izrazito kmetško akcijo. To je le nestvor iz dobe, v kateri manjka izrazitih in globokih voditeljev. Naša sreča je, da se tudi v nasprotnem taboru ravno tako malo ali pa ravno tako šablonsko pečajo s tem vprašanjem.

So pa ta vprašanja nujna. Najlažje in tudi najlogičnejše bi bilo, da bi jih reševala katoliška družba kot celota. Če ne bo to možno, se bomo morali tudi tega vprašanja lotiti v vseh oblikah. Ni dovolj, da kdo katerega označuje, da je simpatizer marksizma itd. S tem ni položaj niti za piko boljši. Resnica je v tem oziru le ta, da smo mi od politike manj zajeti, kakor ostali. Radi tega nikoli ne pomišljamo, da ne bi javno priznali tega, kar imajo tudi naši idejni nasprotniki prav. Sicer je pa to zraslo, četudi ne uvidijo, iz krščanskih korenin. Ne pišemo teh vrstic, da bi se hoteli komu dobrikati ali pa, da bi se čutili slabe, ampak, da bi prišli vsi dobro misleči in dobro hoteči v Kristusu skupaj in prešli iz uničujoče pasivnosti v živo aktivnost. Tudi tukaj je lepo polje za katoliško akcijo.

Krščanska strokovna internacionala in svetovna gospodarska kriza

(I. S. C.) krščanska strokovna internacionala je imela 28. in 29. jan. 1931 v Bordeaux-u sejo glavnega odbora. Poleg priključenih strokovnih central iz poedinih držav, so bile zastopane strokovne internacionalne: nameščencev, grafičarjev, rudarjev, kovinarjev, lesnih delavcev, tovarniških in transportnih delavcev, železničarjev, javnih nameščencev, tobačnih delavcev, tekstilnih in živilskih delavcev. Mednarodni urad dela je zastopal Herman Henseler.

Predsedoval je predsednik krščanske strokovne internacionalne Bernhard Otte iz Berlina. Glavni predmet razprav je bilo vprašanje svetovne gospodarske krize. O tem je izčrpno poročal dr. Jahn iz Berlina. Po temeljiti razpravi je sprejel glavni odbor sledeči sklep:

»Glavni odbor krščanske strokovne internacionalne je razpravljal na svoji seji v Bordeaux-u dne 28. jan. 1931 o svetovni gospodarski krizi. Da se to težavno in vsestransko vprašanje skrbno in temeljito prouči, bo o njem razpravljal 5. kongres krščanske strokovne internacionalne. Brez predpostavljjanja sklepom kongresa obravnava glavni odbor pozornost priključenih državnih central na sledeče:

Sedanja svetovna gospodarska kriza se bistveno razlikuje od konjunktornih kriz, katere se pojavljajo v današnjem gospodarskem sistemu v toku normalnega razvoja produkcije. Ta kriza je dejansko ena izmed posledic svetovne vojne; poskusi, da se premaga, morajo iti vzporedno z onimi prizadevanji, ki imajo za cilj odstraniti vzroke in posledice vojne.

Svetovna vojna je povzročila v vseh državah veliko stisko, predvsem pa se je zrušilo ravnotežje v nravnem, političnem, gospodarskem in socialnem pogledu, ki se more upostaviti le, če pridejo do veljave v svetovno-gospodarskem programu krščanske strokovne internacionalne znova poudarjena krščanska načela ureditve gospodarstva.

Krščanska strokovna internacionala ugotavlja, da se more tako v poedinih državah na znotraj kot v mednarodnem življenju udeležiti gospodarsko in socialno ravnotežje samo tedaj, če se bo izpolnjevala zapoved pravičnosti nasproti vsem in zadovoljevala resnične potrebe človeštva v duhu krščanske ljubezni med narodi in med posameznimi ljudmi.

V tem smislu pozivlje glavni odbor vse priključene državne strokovne centrale, da ukrenejo pri svojih vladah in zakonodajnih zastopstvih vsev dosego tehle ciljev:

1. Vprašanje vojnih dolgov naj se končnojavno reši, tako da se omogoči boljša razdelitev kapitala na posamezne države in da se zmanjšajo davčna bremena, ki jih nosijo davkoplačevalci vseh držav.

2. Nasilno razreševanje mednarodnih diferenc naj se prepreči z iskrenim sporazumom med narodi in naj se za to določijo ostre in učinkovite kazni.

3. Znotraj posameznih držav in v mednarodnem življenju naj se ustanove razsodišča, katerim naj se prepusti poravnavanje političnih, gospodarskih in socialnih konfliktov. Razvijajo naj se ta razsodišča v pravcu, da se sploh onemogočijo socialni boji kakor tudi vojske med narodi, ki bodo tako razbremenjeni nevarnega oboroževanja.

4. V najkrajšem času naj se sklenejo pogodbe in ustanove, da se da državam, katerih gospodarski položaj to zahteva, finančna pomoč, ne da bi se s tem zmanjšala njihova svoboda in neodvisnost in da bi ne bile preobremenjene.

5. Racionalizacija naj se izvaja s potrebno obzirnostjo, da se prepreči naraščanje brezposelnosti. Zavarovanje za slučaj brezposelnosti se mora povsod izvesti splošno in obvezno. Kolikor le dopuščajo finance in državni krediti, naj se podvzamejo državna dela ali pa se že začeta razširijo.

6. Izvesti je treba vse mogoče ukrepe prehodnega in stalnega značaja, da se zmanjša nezaposlenost. — Posebno pripravno sredstvo za to je skrajšanje delovnega časa.

7. V duhu gospodarskega zblizanja narodov je treba delovati za znižanje carin. V zvezi s tem naj se zahtevajo pogodbe, s katerimi bo omogočeno vsem državam pod normalnimi pogoji razpečavati svoje produkte oziroma nabavljati surovine in pomožna sredstva, ki jih potrebujejo za svoj gospodarski razvoj.

8. Podvzeti je treba vse mere, da se doseže znižanje cen življenjskih potrebščin. Posebno je treba zajeziti špekulacijo, truste in kartele pa znotraj poedinih držav in v mednarodnem okviru postaviti pod nadzorstvo in končno kontrolirati trge in določanje cen.

Glavni odbor pozivlja ob enem priključene strokovne centrale, da pridobe s primerno propagando javno mnenje posebej pa še delavstvo zopet za krščansko mirovno misel. Treba je vse ljudi prepričati o neprevosti nacionalističnih imperialističnih in razredno-bojnih teorij, ki pred-

stavlajo za normalen razvoj človeštva bolj in bolj nevarno oviro.

Dalje je glavni odbor razpravljal o vprašanjih, ki se bodo obravnavale na letošnji konferenci dela: revizija konvencije o nočnem delu žen, delovni čas v premogovnikih in o pripustni starosti nedoletnih za delo izven obrtnih obratov. O tem je poročal P. J. S. Serrarens, tajnik internacionalne.

Odbor je sklenil postaviti na dnevni red petega mednarodnega kongresa krščanskega strokovnega gibanja, ki se bo vršil v začetku septembra 1931 v Antwerpenu, sledeča vprašanja:

1. Svetovna gospodarska kriza.
2. Socialno vprašanje v kolonijah.

Zupan mesta Bordeaux, g. Adrien Marquet je sprejel odbor v mestni hiši.

28. januarja zvečer so priredile tamošnje krščanske strokovne organizacije veliko zborovanje, na katerem so govorili: Bernhard Otte iz Berlina, M. Baers iz Brüssela, P. J. S. Serrarens iz Utrechta in J. Zirnheld iz Pariza.

Zavarovanje pred nami.

Problem revizije socialnega zavarovanja je velike važnosti za vse delavstvo, zato je bil upravičeno predmet debate. Žalibog moramo konstatirati, da delavstvo ni zavzelo enotnega stališča. Rudarji skoro kompaktno, nameščenci pa deloma, obstoječe blagajne obojih v celoti — so se izrekli proti enotnemu zavarovanju. Deloma je to razumljivo, ako pomislimo, da se delavstvo z nezaupanjem ozira na razna vprašanja, ko ne ve ali ne bo izgubilo pri tem še tega, kar sedaj ima.

Stališče uprave zavarovalnih zavodov samih, ki so za samoohranitev, je še kolikor toliko razumljivo. Ko se briga vsak zase, tudi te uprave ne poznajo med seboj višjih momentov. Predstavitelji »Merkurja«, Trg. boln. in podp. društva v Ljubljani in belgrajske omladine so se sešli in so sklenili z zastopniki Pokojninskega zavoda na sestanku v Belgradu, da zahtevajo izločitev intelektualnih delavcev in trgovskih nameščencev iz obsega soc. zavarovanja in ustanovitev posebnega samostojnega nosilca. Bolniško in nezgodno zavarovanje naj izvajajo nameščenske blagajne, pokojninsko zavarovanje pa trije pokojninski zavodi.

Slično stališče je zavzela tudi bivša demokratska nameščenska organizacija »Zveza društev privatnih nameščencev«.

V Belgradu se je vršila anketa z ozirom na rudarsko zavarovanje. Udeležili so se je predstavniki rudarskih oblasti, bratovskih skladnic, delodajalskih in delojemalskih organizacij. Od sedanjih so bili navzoči socialistični tajniki belgrajski. Konstatirali so, da bi bil položaj rudarjev po novem zakonu poslabšan in da bi bilo z njegovo izvedbo njihovo zavarovanje uničeno in so zahtevali samostojne bratovske skladnice, popolnoma ločene od SUZORA in pod nadzorstvom ministrstva za šume in rude. Delegacija vseh treh tajnikov socialistične organizacije je nato poudarila še enkrat to stališče ministroma Sernecu in Preki.

Socialistična »zveza rudarjev« se je kasneje temu mnenju še posebej pridružila.

Delegati socialističnih delavskih strokovnih organizacij in Saveza privatnih nameštenika v Zagrebu so imeli 14. januarja I. skupščino, kjer so izjavili, da so prispevki po novem zakonu isti kot doslej, bolniško in nezgodno zavarovanje je oškodovano radi dajatev starostnega zavarovanja, pravice zavarovancev so zmanjšane, možnost zdravljenja je isto-

tako zmanjšana. Isto enotno mišljenje so podala tudi ostala zborovanja socialističnih delavcev in nameščencev.

Narodna strokovna zveza v Ljubljani je na svoji seji dne 25. januarja sklenila resolucijo, predlagano od ravnatelja OUDZ dr. Bohinjca, ki revizijo zavarovanja sprejema, želi pa da nastopi v zvezi z uvedbo starostnega zavarovanja, odklanja udeležbo države pri upravi pod dosedanjimi pogoji in odklanja ločena zavarovanja.

»Delavska politika« od 28. januarja je zavzela svoje stališče in sicer: Za enotno zavarovanje delavcev in nameščencev in pobija stališče belgrajskega Stankoviča ter narodnih nameščencev zelo hudo, ko pravi: »da so pri razbijanju enotnosti zavarovanja v službi delodajalcev.« To prav radi verjamemo, če čitamo stališče zveze trg. gremijev v Ljubljani z dne 27. jan., ki zahteva ne le ohranitev nameščenskih blagajin v Belgradu, Zagrebu in Ljubljani, ampak celo njihovo popolno osamosvojitve, za okrožne urade pa decentralizacijo po banovinah. Drugačno stališče so zavzeli socialistični rudarski tajniki, s svojimi organizacijami vred, glede zavarovanja! Prav tako razbijaško in malo proletarsko kot narodni nameščenci!

Vse delavstvo in nameščentstvo bi moralo stremeti k enotnosti, kar pa ni. Rudarji vedno tožijo nad slabim stanjem bratovskih skladnic, ob enem pa govore o pridobljenih pravicah. Toda, kje so pravice, če ni zanje kritja v denarju — in, kaj koristi rudarjem zavarovanje, ki je v večjih težavah kot pa ostalo delavstvo. Krizo bodo morali prestopiti in preboleti le rudarji — ta misel je padla v ljubljanskem bankskem svetu, ko je nekdo predlagal, naj prispeva k sanaciji rudarskega zavarovanja nekaj država, nekaj banovina. — Čim manj imamo zavarovalnih uprav, tem cenejša je uprava delavskega zavarovanja, pregled nad zavarovanci ter kontrola nad delodajalci sta večja. Pri zagovoru zavarovalnic po strokah je seveda tudi težko opirati se na Nemčijo in druge zapadne države. Nemčija ima 3 milijone zavarovanih nameščencev! — Čim bolj so delavske institucije razbite, močnejši so udari delodajalcev in slabejši je odpor prizadetih. To nam popolnoma jasno dokazuje stališče delodajalcev do zavarovanja, ki se ravna strogo po principu: Deli delavstvo in vladaj ga! Ant

Samo 4 Din plačaš mesečno — pa dobiš letno tri knjige »Krekove knjižnice«

Jugoslovanska strokovna zveza

Ze ezničarski vestnik

Članom - zadrugarjem naše »Železniške družine«!

V teku meseca januarja so se pojavila v ljubljanskih dnevnikih poleg tozadevnih interesov tudi primerna vabila na sestanek interesentov za brezobrestna stavbena posojila in o tem sestanku je priobčilo uredništvo »Slovenskega lista« v št. 3. z dne 19. januarja 1931 poročilo, ki se glasi:

Ljubljana, 18. jan. Danes dopoldne se je v dvorani Rokodelskega doma vršil sestanek interesentov za brezobrestna stavbena posojila, katerega se je udeležilo lepo število interesentov. Sestanek je sklical Obrtniška stavbna zadruga v Ljubljani, ki je doslej dosegla že lepe uspehe. O akciji je poročal Fran Radešček, ki je navzočim interesentom pojasnil namene zadruge s tem skladom, ki so prav človekoljubnega značaja. Prečital je tudi pravilnik tega sklada. Iz izvajanj je bilo razvidno, da je bistveni pomen sklada v tem, da posojiljemalec — plača naprej obresti bodočega posojila, katerega tako lažje in prej amortizira. Pa kljub temu dejstvu naprej plačane obresti ne zadoščajo za poznejše potrebe in je zadruga našla s svojim skladom pota in sredstva, da krije zadrugnikom ona sredstva, ki jih bo treba za plačilo razlike.

Osnova za plačevanje je 10 Din mesečno ali mnogokratnik tega. Kdor plačuje skozi 10 let 10 Din mesečno, ima po 10 letih pravico do brezobrestnega posojila v znesku 6000 Din ali pa na pr. 100 Din mesečno, posojilo pa znaša v tem slučaju 60.000 Din. Pa tudi že po dveh letih članstva more dobiti član odgovarjajoči znesek posojila. (Pod kakšnimi pogoji v tem slučaju, ni navedeno. Op. ur.) Za govornikom je nadalje podal še par bodrilnih misli revizor Zadrugne zveze dr. Vlado Valenčič, ki je zlasti poudarjal veliki socialni pomen sklada, kakor je Fran Radešček zaključil sestanek in pozval navzoče, da pristopijo k tej velevažni akciji.

Ni naš namen tukaj kritizirati ta ali oni novi pokret, ker za to nimamo nikakega povoda, a če se pa mimo tega oglašimo na tem mestu, storimo to samo radi tega, ker se naši stavbeni zadrugi očita, da se ne trudi za slično obliko posojila svojim članom. Na oči tek naših članov odgovorimo sledeče: Brezobrestnih posojil nikdar ni bilo in tudi ne bo. Če pa kdo plača posojilne obresti v naprej ali zraven z amortizacijo vred ali pa po odplačanju čistega posojila, je pač vseeno, plačati jih mora na vsak način.

O tem naj razmišljajo naši člani, kdo ima prav!

Železniška družina.

Stalež osebja ministristva za promet

Po proračunih za leti 1929/30 in 1930/31 je bil stalež osebja ministristva za promet v teh letih naslednji:

	1929/30	1930/31
1. Nameščeno osebje	31.473	34.767
2. Pogodbeno osebje	201	202
3. Dnevničarji	546	42

Vsega 32.220 35.011

V proračunu za leto 1930/31 je bilo torej predvideno 2791 oseb več kakor v l. 1929/30. To se je storilo zaradi potrebe, ker se je na eni strani povečalo omrežje železnice, na drugi strani pa tudi promet na vsem omrežju, ter je bil stalež osebja ministristva za promet v resnici že prenapljen.

Po statistiki internacionalne železniške unije spadajo jugoslovanske železnice med one železniške uprave, ki imajo premalo število osebja na 1 km dolžine. Tako je v letu 1928 prišlo na 1 km dolžine naslednje število uslužbencev:

V Belgiji 20,98, v Avstriji 41,93, v Nemčiji 13,04, v Češkoslovaški 12,30, v Franciji 11,61, v Švici 11,42, na Nizozemskem 10,78, v Romuniji 10,34, v Italiji 9,85, na Ogrskem 8,78, na Poljskem 3,33, v Jugoslaviji 8,15.

Nato sledijo države s še manjšimi koeficienti in sicer: Španija, Bolgarija, Grška, Letška, Finska, Švedska, Norveška, Estonika in Litvanska.

Ako primerjamo stalež osebja po posameznih mesecih v prejšnjih dveh proračunskih letih, dobimo naslednje številke:

	1929/30	1930/31
April	84.363	81.225
Maj	80.308	80.779
Junij	80.484	82.392
Julij	80.170	81.971
Avgust	80.977	81.824
September	81.617	83.347
Oktober	82.764	82.936
November	81.768	
December	82.088	

Večje spremembe staleža osebja so nastajale v glavnem zaradi spremembe staleža delavcev, ki se uporablja za raznovrstna sezonska dela. Večje število manualnih delavcev zahteva tudi intenzivnejša popravila voznega parka, ki nastajajo od časa do časa, izboljšanje gornjega ustroja radi uporabe težjih in hitrejših lokomotiv, povečanje prometa v času izvozne sezone in drugo. Povišani stalež osebja priča samo o aktivnosti železniške uprave v posameznih letnih sezonah.

Ako pa primerjamo stalež reguliranega osebja po proračunu in faktičnem stanju, dobimo naslednja števila:

(Prva številka pomeni stalež po proračunu, druga pa faktični stalež.) April 34.767, 29.320; maj 34.767, 29.462; junij 34.767, 29.540; julij 34.767, 29.689; avgust 34.767, 29.894; september 34.767, 29.957; oktober 34.767, 30.126.

Prednja primerjava jasno kaže, da je v resoru ministristva za promet faktičen sta-

lež osebja za nekaj tisoč oseb manjši, kakor je pa predviden po proračunu za to leto. Da, še več, stalež osebja v tem letu je tudi manjši kakor je pa bilo predvideno v proračunu za leto 1929/30. Torej ne more biti govora, da se stalež osebja v ministristvu za promet povečava iz enega leta v drugo. Da se je stalež reguliranega osebja povečal, je opravičeno s tem, da je bilo večje število delavcev in dnevničarjev nameščenih, to je postavljenih po zakonu o državnem prometnem osebju med proračunskim letom.

Iz prednje statistike je torej jasno razvidno, da je faktični stalež reguliranega osebja v ministristvu za promet mnogo manjši, kakor je pa predviden v proračunih za leti 1929/30 in 1930/31, stalež nereguliranega osebja pa se poveča le zaradi splošne potrebe ob času sezone.

Ta statistika je vzeta iz »Sobrčajnega Pregleda«, letnik II, št. 1.

Vojaska služba se železniškim uslužbencem ne računa za napredovanje in pokojnino.

Ze preko enega leta glavna kontrola ne daja več soglasnosti za priznanje vojaške službe, temveč je v vseh primerih vložila tožbo na državni svet. V zadnjem času so izšle že prve razsodbe o tej zadevi, v katerih se je državni svet postavil na sledeče stališče:

Naknadno priznanje vojaške službe v bivši avstro-ogrski vojski za stopnjo osnovne plače in pokojnino tistim, ki so bili na dan uveljavljanja novega zakona o drž. prom. osebju že v državni službi ter so bili prevedeni, nasprotuje določbam čl. 123., 206., 211. in 214. zakona o drž. prom. osebju, kakor tudi čl. 127 finančnega zakona, ki tolmači čl. 206 a indirektno tudi čl. 123 zakona o drž. prom. osebju v tem smislu, da se lahko računa za stopnjo osnovne plače le regulirana državna služba po 21. letu starosti.

Glede na to se sme tudi čl. 211 zak. o drž. prom. osebju uporabljati le v tem smislu, da se sme upoštevati le regulirana služba, a po čl. 214 veljajo določbe iz 5. odstavka čl. 123 zakona o drž. prom. osebju le za bodoče vojne, t. j. priznavanje službe v vojni za pokojnino. Kar pa tiče prejšnje mirodobske vojaške službe, kakor tudi pravice iz 4. odstavka čl. 123 zakona o drž. prom. osebju, se pa sme upoštevati le za odmero odstotkov pokojnine.

V svojih razsodbah pravi dalje državni svet, da je neumestno sklicevati se pri odgovorih na tožbo na sklep plenarne seje državnega sveta, v kateri je ta odobril priznavanje vojaške službe, ker se je v tej seji razpravljalo le o priznavanju službe v avstro-ogrski vojski uslužbencem po zakonu o civilnih drž. uradnikih, a ne tudi za osebje drž. prom. naprav, ker se tem zadnjim po prejšnjih pokojninskih predpisih vojaška služba ni priznavala za pokojnino.

V kratkem rečeno, civilni državni uslužbenci imajo pravico do vojaške službe, državno prometno osebje pa ne.

Komur se je taka služba že priznala na podlagi razsodbe drž. sveta ali administrativnim potom ter je glavna kontrola že dala k temu svojo soglasnost, ta bo zaenkrat še obdržal to pravico. Za katerega se pa glavna kontrola še ni izrekla, bo pa vložena tožba, če že ni, kateri bo sledila negativna razsodba za uslužbenca. Tem se bodo potem ta leta odvzela, preveč prejetih prejemkov pa ne bo treba vrniti v smislu določb § 46. finančnega zakona za leto 1930/31.

Z ozirom na to so torej vse prošnje za priznanje vojne službe brezpredmetne in nima pomena jih predlagati, ker so stroški za takso zaenkrat stran vržen denar.

Občni zbori

Ljubljana. Dne 8. febr. ob 10 dopoldne se vrši v prostorih Prometne zveze občni zbor skupine Ljubljana s sledečim dnevnim redom: poročilo delegata osrednjega odbora; 2. poročilo predsedstva; 3. volitev novega odbora; 4. slučajnosti. — Pozivamo vse službe proste tovariše, da se občnega zbora polnoštevilno udeležijo.

Logatec. Občni zbor Prometne zveze skupine Logatec bo dne 15. febr. ob pol 4 popoldne v prostorih gostilne Igljč Marije v Dol. Logatcu s sledečim dnevnim redom: 1. poročilo predsedstva (predsednika, tajnika, blagajnika in nadzorstva); 2. volitev novega odbora; 3. predlogi in nasveti; 4. slučajnosti.

Bistrica-Bohinj. jezero. Dne 1. marca ob 3 popoldne se vrši občni zbor tukajšnje skupine Prometne zveze v prostorih Prosvetnega društva s sledečim dnevnim redom: 1. poročilo delegata osrednjega odbora; 2. poročilo predsedstva (predsednika, tajnika, blagajnika in računskih preglednikov); 3. volitev novega odbora; 4. raznoterosti. Pozivamo vse člane, da se istega polnoštevilno udeležijo, da podprejo s svojo navzočnostjo in s predlogi delo naše organizacije.

Rudarji.

Laško. V nedeljo, dne 8. februarja ob 8 zjutraj bo v društveni dvorani (za cerkvijo) v Laškem skioptično predavanje »Strahote svetovne vojne«. Predava-

telj pride iz Ljubljane. Tovariši, pridite in povabite tudi prijatelje. — Odbor.

Hudajama. Dne 11. februarja ob 2 popoldan bo v Hudijami krajevna skupščina bratovske skladnice. Vsak delegat za krajevno skupščino naj se zaveda svoje dolžnosti in s svojo udeležbo na skupščini pokaže, da se zanima za svojo delavsko institucijo.

Hudajama. Dne 15. februarja bodo volitve v II. rudarsko skupino. Volili bomo 6 delegatov (zaupnikov) in 6 namestnikov. V ta namen se bodo razdelile glasovnice, na katere bo vsak volilec napisal 12 mož. Tistih 6, ki bodo dobili največ glasov, bodo delegati, ostalih 6, ki bodo dobili manj glasov, pa namestniki.

Volitve se bodo vršile v rudniški pisarni v Rečici, kjer se bodo sprejemale glasovnice od 9 do 12. Pravico glasovati ima vsak 21 let star delavec ali delavka. Voljeni pa morejo biti 24 let stari moški, ki so 3 leta zaposleni pri rudniku.

Mi rudarji se moramo zanimati za to, da bomo volili možje, ki se zanimajo za naše delavske razmere in ki imajo potrebno zmožnost, so dovolj energični in pripravljeni boriti se za koristi rudarjev.

Naša skupina rudarjev se bo na sestankih posvetovala ter določila kandidate. Tovariši, držimo se možato ter volimo vsi od skupine določene kandidate. Pokažimo, da znamo nastopati skupno!

Zagorje ob Savi. Občni zbor naše strokovne skupine rudarjev se bo vršil v nedeljo 22. februarja ob 3 popoldne v dvorani Zadrugne doma. Odbor opozarja vse člane na ta redni občni zbor in pričakuje, da se bo vsak zavedal dolžnosti in se ga gotovo udeležil. Pripeljite še druge tovariše, ki čutijo z nami, a še stojte ob strani naših vrst. Ne bodimo omahljivi! Pokažimo, da znamo ceniti strokovno organizacijo in zato ne odlašajte, pridite v vrste naših že organiziranih borcev. Živimo v resnih časih in obetajo se nam še slabjši. Napačno mislijo tisti, ki menijo, da pride zboljšanje za rudarja samo ob sebi in nasedajo raznim gospodom in prepuščajo borbo le nekaterim, sami pa stojte izven vrst organiziranih. Zavedajte se, da neorganizirani škodujete sebi in splošnemu delavskemu pokretu. Z velikimi žrtvami so naši predniki priborili marsikaj uspeh na socialnem polju, za katerega izboljšanje, bi se morali mi še bolj boriti. Toda vsled naše brezbriznosti se je marsikaj že poslabšalo, namesto izboljšalo. Rudar, misli na vse to in delaj s preudarkom, žrtvuj in ne odlašaj! Marsikaj dinar gre kljub težkim razmeram v kak nepotreben namen, ki bi ga lahko dal organizaciji! Zato pojdemo na delo v naših revirjih in širimo smisel za organizacijo! Pridite vsi do zadnjega na občni zbor naše krščansko-socialne strokovne zveze. Na občni zbor pride tudi zastopnik centrale iz Ljubljane.

Usnjariji

Vrhnik. Ze v 4. številki »Delavske pravice« smo čitali o redukcijah delavstva v tovarni Pollak na Vrhniki. Zadnji teden pa je zopet reduciranih 14 delavcev, oz. delavk. Poleg tega je podjetje znižalo tudi plače in sicer tistim, kateri imajo na uro manj kot 3.50 Din za 2%, tistim pa, ki imajo več kot 3.50 Din na uro pa 11%. Vzrok tem redukcijam navajajo splošno gospodarsko krizo. Kako pri tem prizadeto delavstvo trpi, ve samo tisti, kateri je to poskusil. Delavstvo se vedno pogosteje vprašuje, zakaj mora vedno le ono samo nositi posledice gospodarske krize, med tem ko dobiček spravijo samo gospodje, ki največkrat sploh ne poznajo tistega delavstva, katero jim ustvarja te dobičke. Ni se čuditi, da postaja delavstvo vedno bolj nezadovoljno. Skrajni čas je, da se obrnejo razmere na boljše. Gotovo bi se že, ali pa vsaj poslabšale se ne bi, ko bi se družba in podjetniki zavedali, da niso podjetja le radi njih, ampak tudi radi delavstva. Za tega pa še bolj, ker dela in ustvarja.

Papirničarji

Medvode. Strokovna skupina papirniškega delavstva sporoča vsemu papirniškemu delavstvu papirnice v Goricanah, da se vrši v nedeljo 8. febr. ob 8 zjutraj v Društvenem domu v Preski strokovni sestanek. Na sestanku bomo razpravljali o nastali krizi in redukciji delavstva v papirnici. Obenem se bodo na tem sestanku izstavljale pole za brezposelno podporo. Ker je sestanek za vse papirniško delavstvo zelo važnega pomena, naj nikogar ne manjka!

Tekstilno delavstvo

Tržič. — Vsemu delavstvu predilnice.

V kratkem se bodo vršile volitve obratnih zaupnikov. Delavstvo bo imelo priliko, da izvoli take zaupnike, do katerih ima popolno zaupanje in od katerih sme pričakovati, da bodo po zakonu določene jim naloge vestno in nepristransko vršili. Morda ne bo škodovalo, če opozorimo celokupno delavstvo predilnice na važnosti, katere mora polagati pri teh volitvah, kakor tudi važnosti obratnih zaupnikov za delavstvo.

Pri vsej verjetnosti bosta vloženi dve kandidatni listi, to se pravi, da se bosta dve skupini potegovali, kateri zaupniki naj bodo izvoljeni. Krščansko socialistično delavstvo se zaveda resnih časov, zato ne želi, da se delavstvo loči v dva tabora, ker je danes bolj kot kdaj prej potrebna skupnost in solidarnost vsega delavstva. Žal, pa je med delavstvom nekaj takih, ki jim ni na tem, da se delavstvo roko v roki pripravljajo na resne čase, ki nas čakajo morda že v bližnji bodočnosti. Samo zaradi par ljudi, ki hočejo zadostiti svoji zagrizenosti ali trmoglavosti, se mora delavstvo v lastno škodo razdeliti v dva tabora. Pa če je borba neizogibna, potem krščansko socialistično kakor tudi vse ostalo trezno in zavedno delavstvo to borbo sprejme.

Borba pa do meje stvarnosti, objektivnosti in poštenja še ni nikako zlo za delavstvo. Zlo pa postane takoj, čim se te meje prekoračijo. Zavedno delavstvo v predilnici bo vsakogar, ki bi se pri agitaciji posluževal sredstev in dovtipov, ki žalijo človeško dostojanstvo in sejejo medsebojno sovražstvo, odločno odklonilo. Delavski zaupniki, ki jih bomo izvolili v naši tovarni, ne smejo biti nikakr privešek kake gotove grupe, ampak morajo biti samostojna institucija, ki ima v vidiku splošne delavske potrebe, zlasti pa dolžnosti, katere jim nalaga zakon. Zelo se moti, kdor misli, da je s tem, če je izvoljen zaupnikom, zanj že vse storjeno. Da le ima oblast nad delavstvom. Delavstvo bo delovanju zaupnikov v bodoče pazno sledilo in jih tudi o pravem času poklicalo na odgovor. Preden bo delavstvo oddalo svoje glasove za eno ali drugo kandidatno listo, naj si predoči dosedanje delo zaupnikov, katerih večina je pripadala našim socialnim demokratom, če jih smemo še tako imenovati. Ali je bilo to delo v skladu z našimi težnjami in potrebami? Mi bomo izvolili zaupnike zato, da bodo svoje dolžnosti vsi vršili, ne pa, da bi samo eden po svoji volji delal in še ta čestokrat proti volji delavstva. Lastna korist vsakega posameznega delavca je, da voli po lastni preudarnosti, ne oziraje se na par hujskačev, ki namenoma sejejo sovražstvo med nas. Krščansko socialistično kakor tudi ostalo zavedno delavstvo bo volilo zaupnike, ki bodo predlagani na kandidatni listi Jugoslovanske strokovne zveze, katere nosilec je tov. Bohinc Franc.

Besed je kmalu zadosti, zato naj dejanja govore.

Realne plače delavstva različnih držav

Na podlagi statističnega poročila mednarodnega urada dela znaša višina realnih plač, ako vzamemo za sorazmerno podlago izdatek za življenjske potrebe angleškega delavca 100, Združene ameriške države 188, v Kanadi 157, Irska 95, Nizozemska 84, Nemčija 74, Poljska 60, Avstrija 50, Jugoslavija 49, Italija 45. To se pravi: delavci Združenih držav in Kanade morejo nakupiti za svojo plačo več, kakor angleški delavci, in sicer ameriški za devet desetink, kanadski pa za polovico več. Delavci vseh drugih dežel morejo pa za svojo plačo nakupiti manj, in sicer nemški za četrtnino, avstrijski in jugoslovanski pa za polvico manj.

Ali si dobil prospekt Krekove knjižnice? Morda si ga, pa ga nisi prečital. In zato tudi ne veš, da bo Krek. knjižnica izdala letos tri krasne knjige: Samuelovo iskanje (U. Sinclair), Zgodbo o blaznem Gunarju (Selma Lagerlöf) in Nekega dne (W. S. Raymond). Ne veš pa morda tudi, da vse te tri knjige dobiš za skrajno nizko ceno — proti odplačilu 4 Din mesečno. Če ti je za lepo in ceneno knjigo, se naroči čimprej pri Krekovi knjižnici, Ljubljana, Miklošičeva cesta 22.

Stroj in brezposelnost

Z uro v roki stoji obratni inženir pri delavcu. Ima nalogo, da ugotovi, koliko časa potrebuje delavec za izvršitev novega izdelka. Na minute, sekunde točno se mora označiti poraba časa za vsak gib, vsak prijem. Toliko časa za delavno nakaznico. Toliko časa za pripravo stroja, toliko za ureditev izdelka na stroju. Toliko za delo samega. Toliko, da se komad odloži in očisti stroj...

Inženir je točno ugotovil, koliko minut, sekund je porabil delavec za vsak gib dela. S temi podatki se vrača v akordni urad. Sedaj velja primerjati. Ali ni mogoče delavec ob koncu dela delal bolj počasi, kakor bi prav za prav moral? Ali ni namenoma delal počasneje, da s tem podaljša delovni čas za ta komad in se mu bo vsled tega odmeril večji akordni zaslužek? Da, toda akordni urad ne pozna prevare. Inženir ima na vpogled najrazličnejše registrature dela. Vsako delo sestoji iz različnih elementov, kateri so bili registrirani pri sličnih delih. Za vsak gib dela so na podlagi večletnih študij točno registrirali delovni čas in njega uporabo. S tem je omogočeno inženirju na podlagi prejšnjih podatkov točno ugotoviti, ali ni mogoče delavec za četrtno minute porabil več časa, kakor pri prejšnjih opazovanjih. Toda kaj vse to! Pred inženirjem ležijo načrti racionalizacijskega sistema, ki so zbrani iz 100 in še več obratov. Inženir ugotovi svoje časovne podatke in jih primerja z ostalimi, ki so bili zbrani iz drugih obratov...

Inženir pojasnjuje delavcu: »Vi ste prepočasni delali! Po prejšnjih ugotovitvah v našem obratu in po primerjavah iz drugih tovarn mora biti izdelek hitreje izgotovljen. Črtal Vam bom 20% od časa, ki ste ga za ta izdelek porabili. Na podlagi tega se Vam bo odmeril akordni zaslužek!« Delavec skuša ugovarjati: »Toda to delo ni mogoče tako hitro izvršiti! Surovina je mnogo slabša, kakor iz drugih obratov. Tudi stroj je precej zastarel, poleg tega moram vedno brusiti orodje. Čestokrat moram čakati, da dobim orodje. Ne primerjajte Vi mojega dela z drugimi obrati, kjer imajo zato boljše priprave in radi tega lahko več proizvajajo.« Inženir ugovarja: »Naš obrat je dovolj moderniziran. Časovni akord bo na podlagi študijskih podatkov do sekunde objektivno in točno odmerjen. Tukaj se ne da nič ugovarjati. Ako Vam ni polji... Delavec utihne. Stotisoči so brez dela. Vsak teden jih je na stotine odpuščenih. In on ima doma družino, otroke.

Akord je odmerjen. Natančno, kolikor je to sploh mogoče. Delavec mora cel dan trdo delati, da pri tem malem akordu nekaj zasluži. Obratni inženir samozavestno javi generalnemu ravnatelju: »Racionalizacija donaja lepe sadove! Storitev delavstva je vidoma porastla. Omogočeno nam je 20% zaposlenega delavstva odpuštili in vkljub temu je produkcija večja.

Toda pričakovana pohvala je tokrat izostala. Generalno ravnanje odgovarja: »Proizvajalni stroški so še vedno previsoki. Še vedno nam je nemogoče

konkurirati inozemskim produktom. V času te velike gospodarske krize se mora vse storiti, da se znižajo akordi za posamezne izdelke...

Tehnični obrat dobi nalogo: Pri vseh izdelkih se morajo znižati plače! Inženir študira vsak gib v delavnem procesu. Kje prihraniti na času? Da! Ako stroj struži komad, lahko v tem času delavec uredi drug stroj. Ako pa stroj struži namesto enega komada kar dva, se s tem podvoji produkcija. Obrat se preuredi. Delavci izdelujejo še enkrat toliko kot prej. Akordni zaslužek se zniža na polovico. Delo postaja čedalje utrudljivejše in vedno bolj naporno. Prej se je ujelo vsaj par trenutkov oddiha, ko je stroj stružil komad, sedaj je treba v tem času pripraviti drugega. Prej je bilo treba paziti in meriti samo enega, sedaj dva. Moderna tehnika hoče iztisniti iz delavca zadnje telesne in duševne moči. Trpljenje raste. Vedno več ponesrečencev. Toda akordni zaslužek koncem tedna ostaja popolnoma isti...

In še to! Generalno ravnanje naroči obratnemu vodstvu: »Naša stremjenja za čim večjo racionalizacijo, naša konkurenčna zmožnost napram drugim še vedno ni dosegla zaželenega rezultata. Konkurenčni obrati so svoje stroje izboljšali, radi prevelike produkcije so svetovna tržišča s tem blagom prenapolnjena. Z ozirom na to smo primorani odpustiti eno petino delavstva.«

Redukcija je izvršena. Brezposelni se drenjajo v posredovalnici za delo. Tu jih je na stotine, tisoče, tisoči so že bili pred njimi. Nikjer nobenega izgleda za delo! Nobenega zaslužka, samo brezposelna podpora. Zena bi rabila obleko, otroci čevlje — nemogoče! Brezposelna podpora je komaj tolika, da uteši glad. Tako gre dalje, dalje v nedogledno bodočnost. Tih družinska sreča je uničena. Še vedno nobene rešitve. Še nekaj časa, pa smo brez stanovanja, zadnje pare so pošle — kaj tedaj?

Brezposelni. Samo nekaj srečnikov je še, ki imajo delo v tovarni. Na strojih so pritrjeni kontrolni aparati. Izdelovanje izdelkov se električno prenaša na sliko, ki registrira vsak gib. Potom slike je omogočeno obratovodji kontrolirati vsak gib delavca. Ako delavec malo popusti delo, ako dela malo počasneje, slika je tukaj, ki vse to pokazuje in obtožuje delavca. Delavci dobro vedo. Kdor počasneje dela kakor drugi, bo pri redukciji vržen na cesto. Zato delajo kolikor jim dopuščajo moči. Ta neizprosni, mehanični kontrolor na stroju priganja k delu iz dneva v noč, iz noči v dan. Pred vrati tovarne pa stojijo brezposelni. Petnajst milijonov in še več jih je na vsem svetu. V tovarnah se pa dela z vedno večjo intenzivnostjo.

Svetovna gospodarska kriza. Z vedno večjo srditostjo se bije boj med posameznimi podjetji za svetovni trg. Kdor producira dražje, propade. Podjetniki so primorani znižati proizvodne stroške na minimum. Neizprosna moč konkurence pozna samo eno geslo: čim ceneje producirati, sicer bo podjetje propadlo in ga moramo zapreti. Zaslužek delavcev je treba znižati in zvišati produkcijo. Vedno več se zahteva od delavca, vedno težji so de-

lavni pogoji. Z vsako minuto, da četrtno minute, sekunde je treba računati. In ti zunaj pred vrati tovarne, na milijone jih je, ki že mesece, leta brez upa in nade čakajo na delo. V tovarnah pa vedno večji pritisk, kateri duševno in telesno upropašča delavstvo. Zunaj pa stojijo mase, kot v zasmeh delu, katerih delovna moč ostaja neizrabljena. To je kapitalizem!

Splošno in rudarsko zavarovanje

Dne 15. in 16. januarja 1931 se je vršila v ministrstvu za šume in rude v Belgradu konferenca, na kateri se je obravnavala novi načrt zakona o socialnem zavarovanju. Po tem načrtu naj bi sedanje samostojne samoupravne rudarske bratovske skladnice spadale pod Osrednji urad za zavarovanje delavcev. Na tej konferenci, katere so se udeležili predstavniki rudarskih oblasti, bratovskih skladnic, zastopniki delodajalcev in delojemalcev — od slednjih socialisti, ker mi nismo bili vabljeni, pa to je poglavje zase — je bila sprejeta naslednja resolucija:

Rudarske bratovske skladnice morajo ostati samostojne in oddvojene od splošnega delavskega zavarovanja, pod nadzorstvom ministrstva za šume in rude, iz sledečih razlogov:

1. Skupne nevarnosti pri delu v rudnikih radi neizbežnih nesreč, kakor tudi beda pri daljših obolenjih radi težkega dela v rudnikih so napotili že pred več stoletji rudarje, da so se združili in osnovali svoje skupne fonde, tako zvane bratovske skladnice, ki so jim omogočale vzajemno pomoč v slučajih bolezni, nesreče pri delu, onemoglosti, starosti in smrti. Tako so imeli rudarji prvi in mnogo prej, kakor delavci vseh ostalih gospodarskih panog, svoje zavarovanje.

Vzporedno z razvojem rudarstva se je izpopolnjevalo tudi rudarsko zavarovanje in prilagojevalo osebnim potrebam rudarskega delavstva.

Upoštevanje veliko važnost bratovskih skladnic in njihovo koristno delovanje so napredne države pri izdajanju svojih rudarskih zakonov določevale tudi obvezno zavarovanje rudarjev v bratovskih skladnicah kot avtonomnih ustanovah zavarovanja za posamezna rudarska podjetja ali za več takih podjetij skupno. Tako predvidevajo tudi naši rudarski zakoni zavarovanje rudarjev v avtonomnih bratovskih skladnicah, ki se izvaja sedaj na podlagi teh zakonov preko Glavnih bratovskih skladnic v Belgradu, Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu in Splitu po pravilniku bratovskih skladnic z dne 1. XII. 1924.

Zato je potrebno, da se ta za rudarje preizkušena in koristna ustanova obdrži še nadalje v svoji sedanji obliki.

2. Z ozirom na dobre uspehe in koristnost zavarovanja rudarjev v bratovskih skladnicah so tudi druge napredne države pustile bratovske skladnice kot samostojne ustanove za zavarovanje rudarskega delavstva oddvojene od zavarovanja ostalega delavstva, tako na pr. Angleška, Belgija, Francija, Nemčija, Češkoslovaška, Avstrija, Madžarska, Italija itd.

3. Nameravana priključitev bratovskih skladnic splošnemu zavarovanju pod nadzorstvom ministrstva za socialno politiko nasprotuje našemu obstoječemu zakonodavstvu in sicer: zakonu o ureditvi vrhovne državne uprave z dne 29. marca 1929, čl. 3, točka 12, in zakonu o bankih upravah z dne 7. novembra 1929, § 42, II., točka 17, ki določajo, da vrši nadzorstvo nad rudarskimi bratovskimi skladnicami ministrstvo za šume in rude.

4. Poslovanje bratovskih skladnic je organizirano enostavno in vzorno, uprava je v neposrednih stikih z zavarovanci, tako da morejo dobiti oni pomoč, ki jo predvideva pravilnik, hitro, lahko in neposredno, kar je posebne važnosti za obolele in ponesrečene rudarje in njihove družine.

5. V krajvih in glavnih upravah bratovskih skladnic vsakega podjetja so zasto-

pani delavci in poslodavci, ki morejo skupno na licu mesta presoditi poleg rednih podpor tudi potrebo izredne podpore zavarovancem, ker so jim znane krajevne, kakor tudi osebne razmere rudarjev.

6. Bratovske skladnice nudijo svojim članom višje podpore, kakor bi jih nudilo splošno zavarovanje. Te podpore so za rudarje vsekakor potrebne, ker delajo ti pod mnogo težjimi in zdravju škodljivimi pogoji, kakor delavstvo vseh drugih gospodarskih panog.

7. Bratovske skladnice imajo zadostno število članov in morejo nuditi svojim članom podpore, kakor jih predvideva pravilnik, kar so tudi dokazale s svojim dosedanjim avtonomnim poslovanjem. Poleg tega, da nudijo bratovske skladnice svojim članom večje podpore, kakor splošno zavarovanje, dokazujejo svojo moč in upravičenost obstanka tudi s tem, da so poleg izvrševanja svojih obveznosti zbrale tudi znatne rezerve.

Imovina vseh bratovskih skladnic je znašala koncem leta 1929 skupno 114.062.764 D. Ta vsota je v letu 1930 narasla za okrog 10 odstotkov.

8. Uprava bratovskih skladnic je znatno cenejša, kakor ona splošnega zavarovanja, kar omogočuje, da se more pri enakih in celo nižjih prispevkih izkoristiti več sredstev za dobrobit rudarjev.

Upravni stroški vseh bratovskih skladnic so znašali v letu 1929 za vse tri panoge zavarovanja 5,7% vseh izdatkov, odnosno 4,7% vseh dohodkov. Pri splošnem zavarovanju pa so znašali upravni stroški 15% vseh izdatkov, odnosno 16% vseh dohodkov, kljub temu, da je to zavarovanje obsegalo samo dve panogi, to je bolniško in nezgodno. Razmerje upravnih stroškov je torej mnogo ugodnejše v korist bratovskih skladnic.

9. Delavstvo odnosno zavarovanci smatrajo bratovske skladnice za svoje najvažnejše socialne ustanove, ki je v svoji dosežani obliki za njih očetovsko skrbela in jim prinesla velike koristi, kar pa rudarsko delavstvo nikakor ne more pričakovati od splošnega zavarovanja.

10. V bratovskih skladnicah ozko sodelujejo delavci in podjetniki. Obojimi je mogoča stalna kontrola nad njihovim poslovanjem. Rudarska podjetja podpirajo čisto bratovske skladnice v izdatnejši meri, kakor so to po obstoječih predpisih obvezana, ker vidijo potrebo svojih delavcev in jim žele čim večjo pomoč. Ne moremo pa pričakovati, da bi to storila rudarska podjetja tudi tedaj, če bi se njih prostovoljne podpore uporabljale tudi pri zavarovanju drugih gospodarskih panog.

11. Ker zavisi zdravje in sigurnost delavcev v veliki meri od dela v jami in topilnici, zahteva tudi njegovo zavarovanje strokovnega nadzorstva. Tako strokovno nadzorstvo morejo vršiti samo strokovni organi rudarskih oblasti, katerim so znane krajevne razmere vsakega posameznega rudnika. To velja posebno za varnostne ukrepe v rudarskih obratih in za presojo ponesrečenj rudarjev pri delu. Zaradi tega je brez dvoma potrebno, da ostane zavarovanje rudarskih delavcev v njihovih bratovskih skladnicah še nadalje pod nadzorstvom rudarskih oblasti.

Z ozirom na neizpodbitne prednosti, ki jih imajo bratovske skladnice za zavarovanje rudarskega delavstva, celokupno rudarsko delavstvo, kakor tudi rudarska podjetja zahtevajo, da ostanejo bratovske skladnice še nadalje samostojne samoupravne ustanove pod nadzorstvom ministrstva za šume in rude na ta način, da niso v nikakoli zvezi s splošnim socialnim zavarovanjem, kakor to predvideva projekt zakona o socialnem zavarovanju, izvzemši pri tem že pridobljene pravice.

Redukcije v bosenski lesni industriji. Po »Ozoru« so doslej odpuštile v Bosni: Našička 500, tvornica tobaka 100, žaga Bosna Bois 300, Bočac 250, tvornica jedilnega orodja Brišljivac 150, Usora 200, Destilacija drva 700 in Šipad 2000, skupaj torej 5300 delavcev, kar je za razmeroma majhno bosensko industrijo veliko število.

Citaj „Delavsko Pravico“!

Božja ustava

Človeštvo potrebuje jasnih določil, na katerih naj sloni njegovo duhovno, privatno in javno življenje. Zato ima vsaka organizacija svoja pravila, zlasti pa ima najvažnejši društveni organizem — država — svoja pravila. Toda vsa ta pravila so omejena le na gotov krog.

Bog je ustvaril človeka po svoji podobnosti. S tem, da mu je ukazal, da naj raste in se množi, je bilo jasno, da bodo tvorili potomci naših prvih staršev višje družabne in gospodarske oblike; da se bodo iz družin ven razvijali v narode in države. Človek je Bogu podobna stvar s popolnoma določenim namenom. Da bi mogel izvrševati svojo nalogo, mu je Bog vcepil dovolj nadnaravnih sredstev, ki naj bi ga vodila. Dal mu je vest in nepokvarjeno naravo, ki ni ovirala njegovega spoznanja in njegove volje.

S padcem se je pa to duševno in telesno stanje izpremenilo. Človekovo spoznanje je otemnelo, narav se je nagnila k slabemu, volja je nekako ohromela. Vse to je povzročilo, da ni mogel človek vedno jasno spoznati ali pa spoznano določilo izpolnjevati. Zveza med Stvarnikom in človekom je postajala vedno rahlejša. Da bi mu Bog zopet pomagal dviga, je izvolil poseben narod

— narod izraelski, da ga neposredno vodi in vzgaja.

Izvoljenemu narodu je Bog dal natančna navodila. Njemu in vsemu človeštvu je dal svojo ustavo, ki je veljavna za vse čase in za vse narode. Bog je izrečno obljubil, da bo blagoslovljen izraelski narod, ako bo izpolnjeval Njegovo postavo. Ta obljuba velja za vse človeštvo.

Božja ustava daje človeku popolnoma jasne smernice, kako mora urediti ne le svoje življenje, ampak tudi svoje družabno in gospodarsko življenje, da bo v skladu z večnim redom.

Voditelji izraelskega ljudstva so to dobro vedeli. Zato je Mojzes v svojih knjigah natanko določil ves življenjski red svojega ljudstva. In ta red je popolnoma odgovarjal načelom božje ustave.

Za sedanjo moderno dobo je važno, kaj določa božja ustava v pogledu družbe in gospodarstva. **Ali privatno kapitalistično gospodarstvo ali gospodarstvo, iz katerega odseva zavest, da je vse le božja last? Ali absolutna svoboda poedincev brez obvez do svojega bližnjega in do božjih zakonov ali pa nasprotno? Ali suženjstvo dela ali izpolnjevanje stanovskih in poklicnih dolžnosti?**

Božjo ustavo imenujemo deset božjih zapovedi. Kaj obsegajo z ozirom na zgoraj stavljena vprašanja?

Prva zapoved: Duh božji, Duh večnega reda govori o tem, da je on sam Bog. Prepoveduje, da bi imel človek poleg Njega svoje malike. Tudi samega sebe ne sme napraviti za malika. Istotako ne smejo biti njegov malik zemeljske dobrine, posest, uživanje. S tem zapoveduje Bog, da mora človek uravnati svoje življenje tako, da bo v skladu z večnim redom. Če kdo pridobiva premoženje s pomočjo izkoriščanja delovne sile svojega bližnjega; če izrablja njegov težki položaj, njegovo brezposelnost v to, da mu čim cenejše služi. To je malikovanje, ples okoli zlatega teta in v nasprotju z Bogom.

Druga zapoved: Bog prepoveduje celo izrabljanje božjega imena. S tem je Bog pokazal, kako sovraži vsak poskus, da bi kdo hotel utemeljevati svoje napačno dejanje z božjo voljo. Če kdo n. pr. slabo ravna s svojim uslužbencem, pa se sklicuje, češ da ima pravico do tega, ker Bog tako hoče, izrablja božje ime.

Tretja zapoved: Zelo važna po svojem besedilu in po svoji vsebini. V tej zapovedi zavezuje Bog človeka, da ne utone v zemeljskem in minljivem, ampak da posveti en dan v tednu — sabat

— spominu na ustvarjanje, na Očeta, na večnega Osrečevalca. Bog zapoveduje, da počiva človek od pehanja za zemeljskimi in minljivimi dobrinami in da poglubi svojega duha v premišljevanju večnega, neminljivega reda in da dobi s tem pravo orientacijo za nadaljno zemeljsko delovanje.

Neposredno na to pa Bog vnovič za- biči, da je človek dolžan delati: »Šest dni delaj in opravljaj svoje posle. Sedmi dan pa je sabat, dan Tvojega Gospoda Boga. Na ta dan ne opravljaj nikakega dela. Ne ti, ne tvoj sin, ne tvoja hči, ne tvoj hlapec, ne tvoja dekla, ne tvoja živina, ne tujec, ki je v tvoji hiši.«

V tretji zapovedi je napravil Bog delo za versko dolžnost. S tem tudi zahteva, da mora vsak izpolnjevati svoje stanovske in poklicne dolžnosti, da mora vsak sodelovati pri zemeljski in božji nalogi človeštva, da gospoduje čez vso naravo. Tudi bogatin, čigar bogastvo ga ne sili k delu, je po postavi zavezan k temu.

Tretja zapoved izpove silno važno resnico: Nihče ni zaradi svojega bogastva odvezan od dolžnosti, da ne bi delal v službi Boga in človeštva. Nihče ne sme v lenobi in brezpoklicnosti živeti od obresti svojega premoženja.

Vsak mora delati. (Dalje.)

Krekova mladina.

Jesenice. Redni sestanek Krekove družine se bo vršil v četrtek 12. februarja ob 8 zvečer v Krekovem prosvetnem domu. Predava tov. dr. Satnovnik Aleš. Tovariši pridite!

Trbovlje. Občni zbor naše družine se bo vršil v nedeljo ob 3 popoldne v prostorih JSZ na Lokah št. 253. Vabljeni vsi tovariši!

Radio

UPORABA ZVOČNIKOV V NEMCIJI

Pri mednarodnih predavanjih v Nemčiji označi električen znak jezik, v katerem bo govoril predavatelj. Predavanje je povsod slišno, ker ga razširjajo v vsak kot zvočniki. Telefonske linije vodijo od mikrofona pred predavateljem do miz prevajalcev. Ti prevajajo sproti pred lastnimi mikrofoni to, kar slišijo. Poslušalci raznih narodnosti pa pred tujim govornikom s slušalkami lahko poslušajo predavanje v svojem jeziku... Konstrukcija aparature omogoča poslušanje v šestih jezikih hkrati, med njimi v esperantu, ki obeta biti mogočno sredstvo za vzajemnost narodov.

V parlamentu se nahajajo mikrofoni pred predsednikom in pred vseni mi-

nistri, v občinskem svetu pa pred županom in svetovalci. Besedo podeljujejo s svetlobnim signalom. Vse, kar se govori, je mogoče razumeti po vsej dvorani.

V parlamentu omogočajo zvočniki po stopniših, hodnikih, bifejih, da lahko vsakdo sledi poteku zasedanja. V slučaju potrebe more poklicati predsednik po mikrofону odsotne poslance.

Pri vseh javnih in sportnih prireditvah omogočajo zelo močni zvočniki, da moreš prisostvovati vsem potankostim do 1 km daleč.

Razno

Tiskarji v Madridu so zahtevali zvišanje plač. Ker se jim ni ugodilo, je stopilo v stako nad 4000 tiskarjev. Manjše tiskarne so izjavile, da so pripravljene plače zvišati.

230.766 brezposelnih so našeli koncem decembra 1930 na Češkoslovaškem. Koncem novembra jih je bilo 155.203.

Skrajsanje dela v diamantni industriji. Internacionalna komisija za industrijo in trgovino z diamanti je sklenila v Antverpeno omejiti produkcijo za 5 odstotkov. Za en mesec se zapro vse diamantne delavnice. Po enem mesecu pa se bo po 14 dni delalo po 14 dni pa počivalo. Tudi gospodarska kriza!

Borba v angleški tekstilni industriji kaže že precej drugačno sliko kot v začetku. Kajti le nekako polovica podjetnikov se je uklonilo sklepu svojega sindikata in izprlo delave.

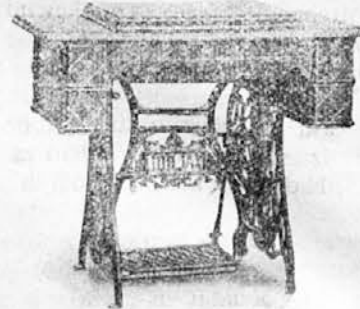
112.290 brezposelnih na Dunaju so našeli sredi januarja, 6335 več kot pred 14 dnevi in 21.392 več kot leto dni prej istočasno.

Odmera samskega davka. Belgrad, 4. februarja. AA. Davčni oddelek ministrstva za finance je razposlal okrožnico vsem finančnim delegacijam v državi, da je treba pri odmeri davka na neoženjene osebe vzeti v račun poleg rednih dohodkov tudi ostale stranske dohodke, ki so podvrženi plačevanju uslužbenškega davka po čl. 95 zakona o neposrednih davkih.

Vrednost denarja 3. februarja t. l. Na borzi v Curihu je veljal naš dinar 9.127 švicarskih centimov. Na ljubljanski borzi se je inozemski denar kupčeval po naslednjih cenah: 1 angleški funt 275.06 Din, 1 ameriški dolar 56.54 Din, 1 holandski goldinar 22.78 Din, 1 nemška marka 13.46 Din, 1 švicarski frank 10.96 Din, 1 madjarski pengö 9.89 Din, 1 avstrijski šiling 7.96 Din, 1 belgijski belg 7.90 Din, 1

italijanska lira 2.96 Din, 1 francoski frank 2.22 Din, 1 češka krona 1.68 Din, 1 romunski lej 0.34 Din.

Šivalni stroji izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz lastne tvornice. 15 let. garancija

Vezenje se poučuje pri nakupu brezplačno
PISALNI STROJI „ADLER“

KOLESA iz prvih tvornic, Dürkopp, Strya, Nero
PLETILNI STROJI vedno v zalogi

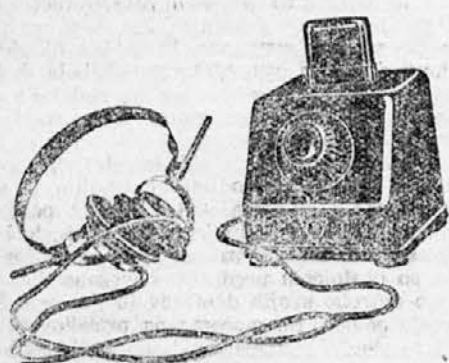
Posamezni deli koles in šivalnih strojev

Daje se tudi na obroke

Ceniki franco in zastonj

IVAN JAX in sin

Ljubljana, Gosposvetska c. 2

Izobrazbe, prosvete
ter plemenite zabave
si vsakdo po pravici želi

V najlepši obliki Vam
to nudi

RADIO

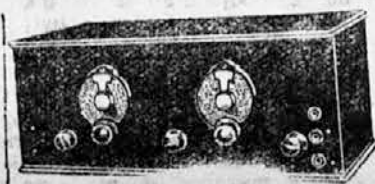
Nabavite si radioaparatus

Cene naših aparatov so tako nizke
in plačilni pogoji tako ugodni, da
si more

vsakdo nabaviti radio

Obrnite se na nas in zahtevajte ponudbe

* **RADIO-LJUBLJANA, Miklošičeva cesta št. 5** *

PRIDOBIVAJTE NOVIH ČLANOV ZA JUGOLOV. STROK. ZVEZO!

Usnjarska in čevljarška zadruga „RUNO“ r. z. z. o. z. v Tržiču

Izdeluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike

Postrežba točna.

Cene solidne.

Pierre l' Ermitte:

59

Kako sem ubita svojega otroka

Kaj bi pa bila storila uboga svakinja brez njega, ki je s svojo debelo kosmato roko neprenehoma vezal pretrgane niti, prestrezal pisma in mladeniču na vse načine zakrival njegov »nemisljeni vzor« ter ga strastno zaviral in tiščal k tlom.

»O, lepa moja Lolita!« se je bahal pred dekletom, »ko bi vi vedeli, koliko ste mi dolžni, bi me takoj poljubili; ali tega ne boste nikdar izvedeli!«

Noirmoutrinski župnik jima je napravil lep, a odločen nagovor, ki mu je bil dal precej skrbi in dela, ker je moral gledati, da ne bi s kakšno neprimerno besedo zadeli ob skrito čer. Govoril je popolnoma drugače kakor župnik Firmin, ki ga je slišal Dominik pred dobrim letom, ko je v preprosti cerkvi v predmestju Grandes Carrieres poročal nekega člana patronaža; vendar ni dvoma, da bi bil nagovor Firminu kljub temu zelo povšeči.

Župnik je omenil, kako lep, a obenem kako silno resen in odločen dogodek je poroka. Zaroka je kakor svetel prstan z dragim kamenom, bodisi smaragd, rubinom, safirjem ali s katerimkoli vzhodnim biserom; poroka pa je kakor posvečen poročni prstan, ki je sicer iz pravega zlata in brez okraskov — ki pa veže do smrti!

»... Trenutek preden škof posveti bogoslovca za subdiakona — pri teh besedah pogleda župnik Dominika — »ga še enkrat nagovori: Odloči se! ... Do sedaj si svoboden! ... Hactenus liber es! ... Toda če vztrajaš v svoji plemeniti odločitvi, se nikdar več ne boš mogel vrniti nazaj! ... Nič manj resne pa niso besede, katere vam danes govori Cerkev, ki želite, da blagoslovi vašo zvezo ... Opozarja vas, da bodo slovesne besede, s katerimi se boste izročili drug drugemu, odjeknile notri v večnost! ...«

Dasi je bil župnik zelo preprost — saj je imel opravka večinoma z navadnimi mornarji — se je vendar previdno izogibal nevarnim čerem, ki jih je slutil pod vodno gladino; obenem pa je znal sleherno besedo tako poudariti, da se nobena ni iz-

gubila in da ni povedal ne preveč ne premalo.

V začetku govora se je Lolita ozrla na svoj prstan, ki se je na njem lesketal dragocen kamen, zelen kakor Ocean pod »Turkizom«; na koncu govora pa se je Dominik ozrl na svojo dušo, v katero so se mu zadržle besede: »Hactenus liber es! ... Do sedaj si svoboden! ...«

Še vedno je svoboden!

Še je čas, da se na dnu njegove duše nenadoma dvigne junak, junak s strašno voljo, junak, ki bi planil na dan in s silnim naporom zdrobil železne in rožnate verige... Iztrgal bi se iz objema svoje zaročenke in svoje matere, ki se ga obupno oklepata, razpel bi krila in se za vselej, za vselej vzdignil proti svojim vzvišenim sanjam...

Takšna misel mu je za hip stresla dušo kakor poslednji utrip življenja v umirajočem...

Zdramil ga je župnikov glas, ki ga je vprašal: »Dominik Yholdy, ali hočete vzeti Lolito Presves za svojo ženo in zakonsko družico?«

»Hočem.«

»Ali obljublimate pod prisego, da ji ostanete zvesti kakor mora biti mož zvest svoji ženi?«

»Da.«

»Lolita Presves, ali hočete vzeti Dominika Yholdy za svojega moža in zakonskega druga?«

»Hočem.«

»Ali obljublimate pod prisego, da mu ostanete zvesti kakor mora biti žena zvesta svojemu možu?«

»Da.«

»Ego coniungo vos in matrimonium in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti... Združujem vas v zakon v imenu Očeta in Sina in svetega Duha!«

Konec! ... Konec za vedno! ...

Med oltarjem in žametastim klečalnikom, kjer si je Dominik natikal rokavice, je ležala na tleh velika nevidna ptica z zlomljenimi krili...

XXIX. poglavje.

Po poroki so prišli medeni tedni.

Lolita je bila gospodarica.

Yholdyjeva gospa ji je natančno razložila Dominikov značaj, sama pa je dodala še svojo lastno izkušnjo in skrbno pazila, da ne bi — kakor toliko nepoučenih mladih žena — že prvi dan vrgla vse sreče svojemu mlademu soproga pred noge.

Od kraja se je popolnoma premišljeno držala do njega kar mogoče hladno in ravnodušno. Če si

je hotela ohraniti svojega moža — to pa je hotela za vsako ceno — je morala poseči po primernih sredstvih, kar je tudi precej storila in sicer tako spretno, da — vsaj sama je tako mislila — bi si jo vsaka mlada žena lahko vzela za vzor!

Dominiku ni mnogo zaupala, ker je vedela, da si ga še ni osvojila in da si ga do kraja tudi nikdar ne bo. Mnogokrat ji je prišel na misel oni stavek, ki ga je bila tolikokrat slišala od župnika Firmina, da človek obdrži samo ono, kar brani! Tega ne bo nikoli pozabila.

Sklenila je, da bo branila svojega soproga.

Naj je prišla na otok kakršnakoli Parižanka, Lolita se je ni ustrašila. Znala se je tako okusno napraviti in mlademu možu tako prijazno postreči, da ga je nevede priklenila nase. Nikdar je ni videl v zanemarjeni obleki ali da bi roke križem držala, na red in snago v hiši pa je tako gledala, da so se je posli kar bali.

»Turkiz« je imenitna vila, h kateri peljeta dve ločeni poti: z ene strani prideš vanj skozi lep drevored, ki vodi k pristanišču, z druge pa skozi senčnat gabrov gaj, ki sega prav do morja.

Mlada poročenca sta si kajpada izbrala zadnjo pot in si sama zase uredila toliko sob, kolikor se jima je zdelo potrebno.

Lolita ni posebno ljubila starega uca. Saj ga tudi ni mogla! Kako bo takšna nežna žena ljubila zalitega in trebušastega starca! Posrečilo se ji je, da ga je s previdnostjo in odločnostjo odrinila od sebe, da se ni upal preveč motati se okoli nje. Nasprotno pa sta si z Dominikovo materjo postali iskreni prijatelji in Lolita ni vedela kako bi ji najbolj pokazala svojo hvaležnost.

»Ljuba mamica!« je govorila, »vam se moram zahvaliti za vso srečo, ki jo uživam. Le kako vam bom poplačala svoj dolg?«

»Če osrečite Dominika!«

»Saj je vendar srečen.«

»Je in ni. Včeraj je bil spet silno zamišljen in sam vase zatopljen... Ali ste videli kako je včasih čuden in gleda kot bi neprenehoma zrl nekam vase?«

»Seveda sem videla, saj ga zmerom opazujem. Na vsak način bo treba gledati, da ne bo sam in da se ne bo dolgočasil; preskrbeti mu bo treba razvedrila in mu pregnati neprijetne spomine.«